

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 253/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. apríla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. R., R., zastúpeného advokátkou JUDr. I. K., K., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 37 ods. 2 Listiny základných práva a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010, rozhodnutím Centra právnej pomoci, kancelária K., sp. zn. 3 N 519/10 z 27. apríla 2010 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Sžo 36/2011 z 22. augusta 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. novembra 2012 doručená sťažnosť M. R., R. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“), čl. 37 ods. 2 Listiny základných práva a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010 (v sťažnosti uvedené nesprávne 3. novembra 2011, pozn.), rozhodnutím Centra právnej pomoci, kancelária K. (ďalej len „Centrum právnej pomoci“), sp. zn. 3 N 519/10 z 27. apríla 2010 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Sžo 36/2011 z 22. augusta 2012.

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol: «Návrhom zo dňa 12.03.2010 sa sťažovateľ v konaní pred Okresným súdom Michalovce, č. k. 7 P/82/2010 domáha zmeny rodičovských práv a povinností k maloletému synovi...

V súvislosti s predmetným konaním požiadal sťažovateľ dňa 07.04.2010 Centrum právnej pomoci, IČO: 30798841, Kancelária K., (ďalej len „Centrum“) o poskytnutie právnej pomoci.

Centrum svojím rozhodnutím zo dňa 27.04.2010 sťažovateľovi nepriznalo nárok na poskytnutie právnej pomoci z dôvodu, že vykonanom dokazovaní dospelo k záveru, že aj keď síce sťažovateľ spĺňa podmienku materiálnej núdze, nepreukázal však zmenu pomerov oproti stavu v roku 2001, kedy naposledy rozhodoval Okresný súd Michalovce a doklady, ktoré sťažovateľ predložil, nie sú podľa názoru Centra dostatočné na vyslovenie záveru o zmene osobnej starostlivosti. Centrum vo svojom rozhodnutí prijalo záver, že sťažovateľ ako žiadateľ neuviedol také skutočnosti, ktoré by viedli k odôvodnenému záveru o potrebe zmeny výchovného prostredia maloletého a prevážili požiadavku stálosti tohto prostredia. Vychádzajúc z dokazovania vykonaného Centrom toto uzavrelo žiadosť sťažovateľa konštatovaním, že v predmetnej právnej veci, s ktorou sa sťažovateľ na Centrum obrátil, nie je možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť v spore v zmysle ustanovenia § 8 zákona č. 327/2005 Z. z., pričom skutočnosť, že nejde o zrejme bezúspešný spor je jednou z troch kumulatívnych podmienok na poskytnutie právnej pomoci (materiálna núdza, že sa nejdená o zrejmu bezúspešnosť, a že hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy), ktoré musia byť splnené súčasne, aby bolo možné sťažovateľovi priznať nárok na poskytnutie právnej pomoci.

Rozhodnutie Centra napadol sťažovateľ žalobou o preskúmanie rozhodnutia podanou na Krajskom súde Košice, ktorý rozsudkom zo dňa 18.05.2011 rozhodnutie Centra zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie...

Voči rozhodnutiu Krajského súdu Košice č. k. 7 S/8654/2010 zo dňa 18.05.2011, ktorým bolo zrušené rozhodnutie Centra, podalo Centrum dňa 29.06.2011 odvolanie...

O odvolaní Centra proti rozsudku Krajského súdu Košice rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 22.08.2012, ktorým tento rozsudok zmenil a žalobu zamietol...

Sťažovateľ má za to, že týmto rozsudkom Najvyššieho súdu SR bolo spečatené porušovanie jeho práva na súdnu ochranu garantované Ústavou SR, Listinou základných práv a slobôd, ako aj Dohovorom o ochrane základných ľudských právach a slobodách.

NS SR svojim rozhodnutím prisvedčil Centru, že sťažovateľovi nepatrí nárok na poskytnutie právnej pomoci z dôvodu zjavnej bezúspešnosti sporu, pretože sťažovateľ:

1. neoznačil dôkazy, z ktorých by bolo nesporné, že od roku 2001 došlo k zmene pomerov, aby bolo možné zmeniť rozsudok o úprave rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu;

2. v dôsledku nepriaznivých majetkových pomerov sťažovateľa je vopred vylúčené, aby mu mohlo byť zverené jeho maloleté dieťa do osobnej starostlivosti

NS SR tieto dôvody Centra zvláštnej iniciatívy rozšíril ešte o absenciu ďalšieho dôkazu, ktorý bol podľa jeho názoru sťažovateľ k žiadosti opravnú pomoc povinný predložiť - že sťažovateľ neoznačil dôkaz, z ktorého by vyplývalo, že matka zanedbáva výchovu maloletého M..»

Sťažovateľ ďalej poukazuje na skutočnosť, že sa domáha právnej pomoci v konaní o úprave rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, ktoré je nesporovým konaním, a v tejto súvislosti argumentuje ustanovením § 120 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) („Vo veciach, v ktorých konanie možno začať aj bez návrhu, súd je povinný vykonať ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu, hoci ich účastníci nenavrhl“) a uvádza: «Sťažovateľ sa vo vzťahu k medziam posudzovania splnenia podmienky pre poskytnutie právnej pomoci Centrom, t. j. že nesmie ísť o „zjavnú bezúspešnosť sporu“ - zvlášť vo veciach starostlivosti súdu o maloletých - v plnej miere

stotožňuje s názorom vysloveným Krajským súdom K. v rozsudku, ktorým zrušil rozhodnutie Centra, keď tento vyslovil, že sa má jednáť najmä o posudzovanie procesných podmienok konania. S ohľadom na zásadu právnej istoty a ochrany legitímnych očakávaní účastníkov civilného konania navyše sťažovateľ v súvislosti s obsahom pojmu „zjavná bezúspešnosť sporu“ poukazuje na súdnu prax slovenských a českých súdov, z povahy ktorých možno vyvodit' základné znaky tohto pojmu.»

3. K namietanému porušeniu svojich základných práv uznesením okresného súdu sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010, ktorým okresný súd v konaní o zmenu úpravy práv a povinností rodičov voči maloletému dieťaťu nevyhovel žiadosti sťažovateľa o ustanovenie zástupcu podľa § 30 ods. 1 a 3 OSP sťažovateľ uvádza, že „o žiadosti rozhodol (okresný súd, pozn.) uznesením zo dňa 3.11.2011 (správne má byť 3. novembra 2010, pozn.), v čase, keď už na NS SR prebiehalo odvolacie konanie proti rozhodnutiu Krajského súdu Košice, ktorým bolo zrušené rozhodnutie Centra.

Konajúci Okresný súd Michalovce o žiadosti sťažovateľa rozhodol fakticky mesiac po tom, ako rozhodol vo veci samej- Žiadosť zamietol s odôvodnením, že pri rozhodovaní o žiadosti súd osobitne skúmal, či u odporcu nejde o zrejme bezúspešne uplatňovanie práva alebo bránenie práva a dospel k záveru, že konanie, v ktorom sťažovateľ žiadal ustanovenie advokáta na zastupovanie nie je nijako mimoriadne náročné, a preto nie je potrebné, aby ochrana záujmov sťažovateľa vyžadovala ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

Podľa názoru súdu, skutková a právna jednoduchosť konania si nevyžaduje potrebu väčšej ochrany záujmov navrhovateľa. Z uvedených dôvodov mal súd za to, že u sťažovateľa neboli splnené predpoklady na ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

Vzhľadom na to, že v danom čase, ako bolo uvedené, NS SR už konal o odvolaní voči rozhodnutiu Krajského súdu Košice, ktorým bolo zrušené Rozhodnutie Centra, sťažovateľ nepodával voči uzneseniu Okresného súdu Michalovce, ktorým bol jeho návrh na ustanovenie advokáta zamietnutý, odvolanie. Napriek tomu má sťažovateľ za to, že aj týmto rozhodnutím bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu a má za to, že nepodanie opravného prostriedku voči tomuto rozhodnutiu je možné za daných okolností považovať za dôvod osobitného zreteľa podľa § 53 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov a táto

skutočnosť nebude brániť vysloveniu, že aj týmto rozhodnutím bolo porušené právo sťažovateľa na súdnu ochranu... konkrétne dôvody uvádzané Okresným súdom v Michalovciach nekorešpondujú so zákonnými dôvodmi, pre ktoré by bolo možné účastníkovi konania odoprieť právo na právnu pomoc.“

4. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 6 Sžo/36/2011 zo dňa 22.08.2012 v spojení s rozhodnutiami: Rozhodnutie Centra právnej pomoci, Kancelária K., sp. zn. 3 N 519/10 zo dňa 27.04.2010, uznesenie Okresného súdu Michalovce zo dňa 03.11.2011 (správne 3. novembra 2010, pozn.) bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu garantované v článku 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v článku 37 ods. 2 Listiny základných práva slobôd a v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

5. Doplnením sťažnosti z 3. decembra 2012, doručeným ústavnému súdu 4. decembra 2012, sťažovateľ doplnil petit sťažnosti a navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Rozsudok Najvyššieho súdu SR. č. k. 6 Sžo/36/2011 zo dňa 22.08.2012 v spojení s rozhodnutiami: Rozhodnutie Centra právnej pomoci, Kancelária K., sp. zn. 3N 519/10 zo dňa 27.04.2010, uznesením Okresného súdu Michalovce zo dňa 03.11.2011 (správne má byť 3. novembra 2010, pozn.) bolo porušené jeho základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu garantované v článku 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v článku 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Ústavný súd zrušuje rozhodnutie NS SR, č. k. 6 Sžo/36/2011 zo dňa 22.08.2012 a vracia mu vec na ďalšie konanie.

Ďalej sťažovateľ žiada, aby mu Ústavný súd SR priznal náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v celkovej výške 269,58 €, ktoré sú zistený porušovateľa základného práva povinní nahradiť spoločne a nerozdielne do troch dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým Ústavný súd SR vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa.“

II.

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom

zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

10. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) v znení účinnom do 31. decembra 2012 (t. j. v čase vydania predmetného rozhodnutia Centra právnej pomoci z 27. apríla 2010) fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci, ak

- a) sa nachádza v stave materiálnej núdze,
- b) nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu,
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

11. Podľa § 8 zákona č. 327/2005 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2012 (t. j. v čase vydania predmetného rozhodnutia Centra právnej pomoci z 27. apríla 2010) pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremlčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

12. Podľa § 120 ods. 2 OSP vo veciach, v ktorých konanie možno začať aj bez návrhu, ako aj v konaniach o povolenie uzavrieť manželstvo, o určenie a zapretie rodičovstva, o osvojiteľnosti, o osvojenie, vo veciach obchodného registra a v konaniach o niektorých otázkach obchodných spoločností a družstiev (§ 200e) súd je povinný vykonať ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu, hoci ich účastníci nenavrhlí.

13. Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

14. Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

16. Podstatou sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 36/2011 z 22. augusta 2012, ktorým najvyšší súd zmenil napadnutý rozsudok krajského súdu sp. zn. 7 S 8654/2010 z 18. mája 2011 tak, že žalobu sťažovateľa o preskúmanie rozhodnutia Centra právnej pomoci sp. zn. 3N 519/10 z 27. apríla 2010 zrušil a vec vrátil Centru právnej pomoci na ďalšie konanie. Sťažovateľ nesúhlasí s právnym názorom najvyššieho súdu v označenom rozsudku a tvrdí, že najvyšší súd nepostupoval v súlade s relevantnými právnymi predpismi, nesúhlasí s právnym názorom Centra právnej pomoci vyjadreným v napadnutom rozhodnutí, ktorým sťažovateľovi nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci. Vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010 sťažovateľ nesúhlasí s právnym záverom okresného súdu, podľa ktorého konanie o zmenu úpravy práv a povinností rodičov voči maloletému dieťaťu nie je právne náročnou vecou, a preto nie je potrebné, aby si ochrana záujmov sťažovateľa vyžadovala ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

**K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu
sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010**

17. Sťažovateľ namietal porušenie svojich označených základných práv uznesením okresného súdu sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010, ktorým okresný súd v konaní o zmenu úpravy práv a povinností rodičov voči maloletému dieťaťu (t. j. v konaní o merite

veci) rozhodol tak, že nevyhovel žiadosti sťažovateľa o ustanovenie zástupcu na zastupovanie v predmetnom konaní.

18. Ústavný súd zistil, že predmetné uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť 1. decembra 2010.

19. Jednou zo zákonných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, kedy sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože to kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde neumožňuje.

20. Vzhľadom na skutočnosť, že uznesenie okresného súdu sp. zn. 7 P 82/2010 z 3. novembra 2010 nadobudlo právoplatnosť 1. decembra 2010 a že sťažovateľ podal ústavnému súdu sťažnosť 30. novembra 2012 (takmer dva roky od právoplatnosti predmetného uznesenia okresného súdu), ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sťažnosť sťažovateľa nebola podaná v dvojmesačnej lehote od relevantnej skutočnosti, a preto ju ústavný súd v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako oneskorene podanú.

21. Nad rámec uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ mal v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojich práv, ktoré mali byť napadnutým uznesením okresného súdu podľa jeho názoru porušené. Zo sťažnosti sťažovateľa však vyplýva, že tento právny prostriedok – odvolanie proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, nevyužil. Sťažovateľ zároveň v sťažnosti neuvádza také dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali nesplnenie podmienky vyčerpania opravných prostriedkov. Vzhľadom na uvedené je tu aj dôvod

na odmietnutie sťažnosti sťažovateľa v tejto časti pri predbežnom prerokovaní ako neprípustnej podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím Centra právnej pomoci sp. zn. 3 N 519/10 z 27. apríla 2010

22. Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie označených základných práv rozhodnutím Centra právnej pomoci sp. zn. 3 N 519/10 z 27. apríla 2010.

23. Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ podal proti rozhodnutiu Centra právnej pomoci sp. zn. 3 N 519/10 z 27. apríla 2010 žalobu, o ktorej rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 S 8654/2010 z 18. mája 2011.

24. Právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, podľa ktorého môže o ústavných sťažnostiach konať len vtedy, ak o ochrane označených základných práv a slobôd sťažovateľov (porušenie ktorých sa namieta) nerozhoduje iný (všeobecný) súd. Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu v konaní o ústavných sťažnostiach predstavuje ústavný príkaz a zaväzuje každú fyzickú a právnickú osobu. Ak teda ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že o porušení základného práva alebo slobody sťažovateľa je oprávnený rozhodovať iný súd na základe dostupného a účinného právneho prostriedku nápravy v systéme všeobecného súdnictva, ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci.

25. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie jeho základných práv a slobôd označeným rozhodnutím Centra právnej pomoci ústavný súd zistil existenciu práve takejto situácie, pretože proti jeho rozhodnutiu mal sťažovateľ k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojich základných práv a slobôd poskytovaný zákonom (žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia), ktorý aj využil. Vzhľadom na to, že na zabezpečenie účinnej ochrany práv podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru údajne porušených rozhodnutím Centra právnej

pomoci mal sťažovateľ k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy, bolo potrebné jeho sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

**K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu
sp. zn. 6 Sžo 36/2011 z 22. augusta 2012**

26. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní žalovaného Centra právnej pomoci a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je dôvodné, a preto odvolaním napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu sťažovateľa zamietol.

27. Najvyšší súd poukázal na ustanovenie § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. v znení účinnom v čase vydania rozhodnutia a uviedol: «Z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že dôvodom jeho vydania bola skutočnosť, že žalovaný mal na základe priložených listinných dokladov za preukázané, že Žalobca ako žiadateľ nesplnil podmienku vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu, ktorá je nevyhnutným predpokladom na poskytnutie právnej pomoci v zmysle ust. § 6 ods. 1 zák. č. 327/2005 Z. z. Žalovaný v odôvodnení rozhodnutia argumentoval tým, že úspešným žiadateľom v konaní o priznanie nároku na právnu pomoc môže byť len ten, kto súčasne preukáže splnenie všetkých troch podmienok v zmysle citovaného § 6 ods. 1 cit. zákona...

Ustanovenie § 8 zák. č. 327/2005 Z. z. nepredstavuje taxatívny výpočet skutočností, na ktoré musí žalovaný pri posudzovaní otázky zrejmej bezúspešnosti sporu prihliadať, avšak na konkrétne skutočnosti, ktoré sú v citovanom ustanovení výslovne uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, má centrum prihliadať vždy. Rozsah posúdenia zrejmej bezúspešnosti sporu je v kompetencii žalovaného a závisí od okolností konkrétneho prípadu.

Za stavu, keď žalovaný v predmetnej veci posudzoval otázku zrejmej bezúspešnosti sporu aj z hľadiska posúdenia schopnosti žalobcu označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení postupoval v súlade s cit. zák. ustanovením.

Pri posudzovaní schopnosti žiadateľa je správny orgán oprávnený posúdiť schopnosť žiadateľa tieto dôkazy označiť, avšak bez ich následného vyhodnotenia vtom smere, či by žalobca uniesol dôkazné bremeno v konkrétnom konaní, nakoľko právne posúdenie veci -kvôli ktorej sa domáha práva na poskytnutie právnej pomoci - patrí výlučne do právomoci súdu.

Odvolaací súd s odvolaním sa na ust. § 6 cit. zákona konštatuje, že žalovaný ako príslušný správny orgán, za účelom rozhodnutia o nároku fyzickej osoby na poskytnutie právnej pomoci sa musí otázkou zrejmej bezúspešnosti sporu zaoberať, pretože bez splnenia podmienky, že „nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu“ nemožno požadovaný nárok na poskytnutie právnej pomoci priznať, aj keď žiadateľ ďalšie dve podmienky splnil.

Za stavu, keď žalobca neoznačil žiadne dôkazy na podporu svojich tvrdení, týkajúcich sa zmeny pomerov oproti stavu v roku 2001, kedy Okresný súd Michalovce rozsudkom č. k. 13C 270/01-17 zo dňa 9. októbra 2001 zveril maloletého... do osobnej starostlivosti matky, podľa názoru senátu Najvyššieho súdu SR, žalovaný správne konštatoval, že v danom prípade nie je možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu, v rámci ktorého žalobca žiada súd o zverenie dieťaťa do výchovy a úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu. Záver žalovaného, ktorý s poukazom na nesplnenie všetkých troch zákonných podmienok v zmysle § 6 zák. č. 327/2005 Z. z. súčasne, žalobcovi nárok na poskytnutie právnej pomoci nepriznal, je preto v súlade so zákonom.

Senát Najvyššieho súdu SR prisvedčil argumentácii žalovanému v tom, že za správny nemožno považovať výklad, že posúdenie otázky zrejmej bezúspešnosti sporu má ponechať len na tvrdení žiadateľa s tým, že potom by posudzoval len otázku materiálnej núdze žiadateľa a otázku hodnoty sporu, pričom by priznal nárok aj v prípade, keď žiadateľ nemá dôkaz, ktorým by pred súdom preukázal oprávnenosť jeho nároku. Takýto postup by totiž znamenal v jednotlivých prípadoch uplatnenie šikanózných návrhov a návrhov založených na tvrdení žalobcu, ktoré nevie preukázať. Stotožnil sa tiež s názorom žalovaného, že za účelom odbremenenia súdov od tzv. šikanózných a bagatelných návrhov zákon č. 327/2005 Z. z. citovaným ustanovením § 8 mu (Centru právnej pomoci) zveril právomoc tieto návrhy „eliminovať“ v podobe vydávaní negatívnych rozhodnutí o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci, a to z dôvodu nesplnenia jednej z kumulatívnych podmienok priznania tohto nároku.

Podľa názoru odvolacieho súdu, žalovaný v predmetnej veci postupoval v súlade so zákonom, dôsledne zisťoval skutočný stav, za ktorým účelom si zadovážil dostatočné podklady pre rozhodnutie, aplikujúc ustanovenia § 32 ods. 1. 2 a § 34 ods. 1 až 6 správneho poriadku a pri rozhodovaní vzal do úvahy aj tvrdenia žalobcu o jeho pomeroch z ktorých vyplynulo, že jeho jediným príjmom je dávka v hmotnej núdzi a tiež že nemá bytové podmienky na zabezpečenie starostlivosti o maloleté dieťa, pričom jeho pomery neumožňujú uspokojovať ani jeho vlastné potreby, nieto potreby maloletého dieťaťa. Vo veci bolo nesporne zistené, že žalobca neoznačil ani jeden dôkaz na preukázanie svojho tvrdenia o tom, že výchova maloletého... je zo strany jeho matky zanedbávaná.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 vety druhej OSP a § 220 OSP v spojení s § 246c. ods. 1 vety prvej OSP zmenil a žalobu zamietol.

Záverom Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že vydaním napadnutého rozhodnutia zo strany žalovaného správneho orgánu, ktorým z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok nebol žalobcovi priznaný nárok na právnu pomoc v zmysle zákona o poskytovaní právnej pomoci, právo žalobcu domáhať sa zmeny zverenia maloletého dieťaťa a úpravy práv a povinností k nemu nebolo dotknuté.»

28. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011).

29. Vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05). Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj IV. ÚS 43/04). Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež to, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľné a logicky odôvodnené.

30. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie čl. 47 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom, ústavný súd už vyslovil (napr. IV. ÚS 345/04, II. ÚS 84/07), že k porušeniu základného práva na poskytnutie právnej pomoci podľa čl. 47 ods. 2 ústavy by došlo vtedy, ak by účastníkovi konania nebolo zo strany súdu, resp. iného orgánu umožnené hájiť jeho záujmy prostredníctvom zvoleného či ustanoveného právneho zástupcu alebo by mu bolo bránené pri realizácii jeho práva na právnu pomoc v rozpore s podmienkami ustanovenými zákonom.

31. V napadnutom rozsudku najvyššieho súdu sú uvedené skutkové okolnosti veci a odôvodnené závery týkajúce sa právneho posúdenia veci. Podstata rozsudku najvyššieho súdu spočívala v právnom názore, že sťažovateľ nesplnil podmienky upravené § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. na to, aby mu ako osobe v materiálnej núdzi bola poskytnutá právna pomoc Centrom právnej pomoci, keďže neoznačil dôkazy na podporu svojich tvrdení, a teda vzhľadom na okolnosti nebolo možné vylúčiť bezúspešnosť sporu, v rámci ktorého žiadal sťažovateľ úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu.

Vznik práva na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. platného a účinného v čase rozhodovania Centra právnej pomoci bolo podmienené súčasným

splnením troch kumulatívnych podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. a) až c) označeného zákona, t. j. preukázaním, že sa sťažovateľ nachádzal v stave materiálnej núdze, že nešlo o zrejmu bezúspešnosť sporu a že hodnota sporu prevyšovala hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

Povinnosťou Centra právnej pomoci bolo teda v zmysle uvedeného ustanovenia preskúmať splnenie všetkých troch podmienok súčasne vrátane otázky zrejmej bezúspešnosti sporu, a nielen splnenie podmienky podľa § 6 ods. 1 písm. a) zákona č. 327/2005 Z. z., t. j. preukázania hmotnej núdze sťažovateľa.

Pokiaľ ide o sťažovateľovu argumentáciu § 120 ods. 2 OSP, t. j. že v nesporových konaniach sú všeobecné sudy povinné vykonať aj ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu, hoci ich účastníci nenavrhlí, je potrebné zdôrazniť, že konanie o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Centra právnej pomoci je konaním v rámci správneho súdnictva a je potrebné ho odlišiť od samotného konania o úpravu práv a povinností rodičov voči maloletému dieťaťu.

Je predovšetkým povinnosťou žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. preukázať, že splnil všetky podmienky na to, aby mu mohla byť právna pomoc podľa tohto právneho predpisu poskytnutá. Jednou zo zákonných podmienok je aj preukázanie skutočnosti, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu ním uplatňovaného práva, v súvislosti s ktorým žiada o poskytnutie právnej pomoci. V zmysle ustanovenia § 8 zákona č. 327/2005 Z. z. pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu Centrum právnej pomoci prihliada okrem iného aj na to, či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu, pričom, ako vyplýva zo sťažnosti a jej príloh, sťažovateľ túto podmienku nespĺnil. Posudzovanie zrejmej bezúspešnosti sporu zo strany Centra právnej pomoci podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. je pritom len posúdením splnenia jednej zo zákonných podmienok na poskytnutie právnej pomoci podľa ustanovení toho osobitného právneho predpisu, ide len o formálne preskúmanie odôvodnenosti návrhu žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci ako osoby v materiálnej núdzi, čo v žiadnom prípade nie je možné stotožniť s právnym posúdením úspechu alebo neúspechu sťažovateľa v merite veci, čo výlučne patrí do právomoci všeobecného súdu, ktorý vo veci koná.

Právny názor, na ktorom je založený namietaný rozsudok najvyššieho súdu, ako aj celé odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu sú z ústavného hľadiska akceptovateľné a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa názoru ústavného súdu je postup najvyššieho súdu v sťažovateľovom prípade v súlade s procesno-právnou úpravou, keď po zistení, že neboli kumulatívne splnené všetky podmienky podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z., zmenil rozsudok krajského súdu sp. zn. 7 S 8684/2010 z 18. mája 2011 tak, že žalobu sťažovateľa zamietol.

Sťažovateľ mal navyše zachované právo zvoliť si sám právneho zástupcu mimo inštitútu právnej pomoci poskytovanej Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. osobám v materiálnej núdzi. Napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu nebolo sťažovateľovi v žiadnom ohľade zabránené hájiť jeho záujmy v konaní o úpravu práv a povinností rodičov voči maloletému dieťaťu prostredníctvom ním zvoleného právneho zástupcu.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnymi názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými.

32. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť v tejto časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

33. Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, o ďalších nárokoch sťažovateľa nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. apríla 2013